JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MICHAEL B. ELMER
10 päivänä joulukuuta 1996 *

1. Cour de cassation on pyytänyt tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan ETY:n perustamissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat pääomien liikkuvuuteen liittyvien palvelujen tarjoamista.

Asian tosiseikat ja kansallinen lainsäädäntö

2. Asian tausta on seuraavanlainen: Banque H. Albert de Bary et Cie -niminen alankomaalainen pankki (jäljempänä Bary), jonka kotipaikka on Amsterdam ja jolla on Alankomaissa pankkitoiminnan harjoittamista ja sen osana kiinnelainojen myöntämistä koskeva toimilupa, myönsi 29.11.1984 ranskalaiselle Société civile immobilière Parodille (jäljempänä Parodi) 930 000 Saksan markan (DEM) suuruisen kiinnelainan.

3. Parodi nosti 13.3.1990 Barya vastaan kanteen, jossa se vaati lainasopimuksen toteamista pätemättömäksi ja Baryn velvoittamista maksamaan sille 1 251 390 Ranskan frangia (FRF) lainasta aiheutuneiden kulujen korvauksena. Parodi esitti vaatimuksiensa tueksi, että Barylla ei lainan myöntämisaikaan ollut pankkitoiminnan harjoittamiseen Ranskassa Ranskan lainsäädännön mukaista toimilupaa.

4. Parodi vetosi tältä osin luottolaitosten toiminnasta ja valvonnasta 24.1.1984 annettuun Ranskan lakiin nro 84-46 (jäljempänä Ranskan laki), jossa säädetään seuraavaa:

"15 §

Luottolaitosten on saatava ennen toimintansa aloittamista toimilupa —— luottolaitosasioita käsittelevältä toimikunnalta.

Luottolaitosasioita käsittelevä toimikunta tarkastaa, täyttääkö hakijana oleva yritys tämän lain 16 ja 17 §:ssä tarkoitetut vaatimukset ja soveltuuko sen oikeudellinen

* Alkuperäinen kieli: tanska.

muoto luottolaitostoimintaan. Näitä arvioidessaan sen on otettava huomioon toiminnot, joita yritys aikoo harjoittaa, tekniset resurssit ja varat, joita se aikoo käyttää, sekä yritykseen sijoittavien henkilöiden ja mahdollisesti heidän takaajiensa soveltuvuus ominaisuuksiltaan tällaisen toiminnan harjoittamiseen.

Kunkin luottolaitoksen on pystyttävä näyttämään vaadittaessa, että sen varat ylittävät tosiasiallisesti ainakin vähimmäispääoman määrällä velat kolmansille.

Toimikunta arvioi myös, pystyykö hakijana oleva yritys toteuttamaan aikomansa toiminnot siten, että sen toiminta täyttää pankkijärjestelmän moitteettoman toiminnan edellytykset, joilla tarjotaan asiakkaille riittävä suoja.

Sellaisten luottolaitoksen sivukonttoreiden, joiden kotipaikka on ulkomailla, on osoitettava, että niiden osalta on Ranskassa maksettu vähintään se vähimmäispääoma, joka Ranskan oikeuden mukaan perustetuilta luottolaitoksilta vaaditaan.

Toimikunta voi kieltäytyä myöntämästä toimilupaa, jos 17 §:ssä tarkoitetut henkilöt eivät ole maineeltaan moitteettomia ja jos heillä ei ole asianmukaista kokemusta toiminnan harjoittamisesta.

17 §

— —

Vähintään kahden henkilön on tosiasiallisesti päätettävä luottolaitoksen päätoimintalinjoista.

16 §

Luottolaitoksen oman pääoman on oltava maksettu joko kokonaan tai siitä on oltava maksettu vähintään pankkilainsäädäntötoimikunnan vahvistaman määrän suuruinen osa.

Sellaisten luottolaitosten, joiden kotipaikka on ulkomailla, on nimettävä vähintään kaksi henkilöä, jotka tosiasiallisesti päättävät niiden Ranskassa sijaitsevien sivukonttoreiden toiminnasta."

Ennakkoratkaisukysymys

5. Cour d'appel de Chambéry hylkäsi 15.6.1993 antamassaan tuomiossa Parodin kanteen. Parodi haki sen jälkeen tähän tuomioon muutosta Cour de cassationilta.

6. Cour de cassation päätti 13.6.1995 tekemällään päätöksellä lykätä asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko ETY:n perustamissopimuksen 59 artiklaa ja 61 artiklan 2 kohtaa tulkittava luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta ja direktiivin 77/780/ETY muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/646/ETY [1] voimaantuloa edeltävän ajanjakson osalta siten, että sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa pankilta vaaditaan toimilupa pankkipalvelujen tarjoamiseen ja erityisesti kiinnelainojen myöntämiseen, vaikka toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneella pankilla on sijoittautumisvaltiossaan tällainen lupa, on edellä mainittujen määräysten vastainen?"

1 — EYVL L 386, s. 1.

Asiassa merkitykselliset yhteisön oikeuden säännökset

7. Tämä asian kannalta merkityksellisiä ovat seuraavat ETY:n perustamissopimuksen määräykset, sellaisena kuin perustamissopimus oli voimassa vuonna 1984:

"3 LUKU

PALVELUT

59 artikla

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti — — poistetaan — — rajoitukset, jotka koskevat muuhun yhteisön valtioon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja yhteisössä.

— —

61 artikla

— —

2. Pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankki- ja vakuutuspalvelut vapautetaan asteittain yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa.

— —

4 LUKU

PÄÄOMAT

67 artikla

1. Siltä osin kuin yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta on tarpeen, jäsenvaltiot poistavat asteittain siirtymäkauden aikana väliltään kaikki jäsenvaltioissa asuville kuuluvien pääomien liikkeiden rajoitukset sekä kaiken osapuolten kansalaisuuteen, asuinpaikkaan tai pääoman sijoituspaikkaan perustuvan syrjinnän.

— —

69 artikla

Neuvosto antaa — —, komission ehdotuksesta — —, tarvittavat direktiivit 67 artiklan määräysten asteittaisesta täytäntöönpanosta."

8. Tämän asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana oli voimassa perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 11 päivänä toukokuuta 1960 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi, [2] sellaisena kuin se on muutettuna 67 artiklan täytäntöönpanosta annetun ensimmäisen direktiivin muuttamisesta ja täydentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1962 annetulla toisella neuvoston direktiivillä [3] (jäljempänä ensimmäinen pääomadirektiivi). [4] Tämä direktiivi annettiin muun muassa perustamissopimuksen 67 ja 69 artiklan nojalla, ja se sisältää seuraavat tämän asian kannalta merkitykselliset säännökset:

"*3 artikla* *

1. Jäsenvaltiot antavat kaikki valuutanvaihtoluvat, jotka tarvitaan tämän direktiivin liitteen I luettelossa C lueteltuihin pääomanliikkeisiin liittyviä toimia koskevien sopimusten

2 — EYVL 1960, 43, s. 921.

3 — EYVL 1963, 9, s. 62.

4 — Lisäksi on mainittava, että näiden lisäksi olivat voimassa itsenäistä toimintaa harjoittavia pankkeja ja muita rahoituslaitoksia koskevien, sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitusten poistamisesta 28 päivänä kesäkuuta 1973 annettu neuvoston direktiivi 73/183/ETY (EYVL L 194, s. 1) ja luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 12 päivänä joulukuuta 1977 annettu neuvoston direktiivi 77/780/ETY (EYVL L 322, s. 30). Näistä ensimmäisessä ei yhteensovitettu kiinnelainan myöntämistoiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, ja toinen niistä koski yksinomaan sijoittautumista.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

tekemiseen tai täytäntöönpanoon sekä valuutansiirtoon jäsenvaltioissa asuvien henkilöiden välillä, tämän kuitenkaan rajoittamatta tämän artiklan 2 kohdan säännösten soveltamista.

2. Jos näiden pääomanliikkeiden vapauttaminen saattaa estää jäsenvaltiota toteuttamasta talouspolitiikkansa päämääriä, kyseinen jäsenvaltio saa pitää voimassa tai ottaa uudelleen käyttöön direktiivin voimaantullessa voimassa olevat pääomanliikkeitä koskevat valuutanvaihtorajoitukset. Sen on neuvoteltava tästä komission kanssa.

— —"

Liitteen I luettelossa C on lueteltu ne pääomanliikkeet, joita 3 artikla koskee, ja siinä mainitaan muun muassa "Keskipitkät ja pitkäaikaiset luotot ja lainat, jotka eivät liity kaupallisten liiketoimien tai palveluiden tarjoamiseen".

Direktiivin liitteeseen II liittyvistä, tätä ryhmää koskevista selvityksistä käy ilmi, että ryhmään kuuluu muun muassa sellaisen henkilön, jonka kotipaikka on ulkomailla, sellaiselle henkilölle, jonka kotipaikka on kotimaassa, myöntämät lainat ja luotot, mukaan lukien keskipitkät (1—5 vuotta) ja pitkäaikaiset (yli 5 vuotta) lainat ja luotot.

Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuimessa

9. Baryn mukaan Ranskan laissa muihin jäsenvaltioihin kuin Ranskaan sijoittautuneita luottolaitoksia kohdellaan eri tavalla kuin Ranskaan sijoittautuneita laitoksia. Esitettyyn kysymykseen on siten vastattava, että perustamissopimuksen 59 artiklaa ja 61 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että Ranskan lainsäädännön kaltainen lainsäädäntö on niiden vastainen.

10. Belgian hallitus esittää, että tämän asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana jäsenvaltio oli hyvinkin saanut vaatia, että sellaisella luottolaitoksella, jolla oli jo toimilupa kotivaltiossaan, oli oltava toimilupa myös siinä valtiossa, jossa se tarjoaa palveluja, mutta tällainen vaatimus voitiin asettaa ainoastaan, jos se oli välttämätön palvelujen vastaanottajan suojaamiseksi. Belgian hallituksen mukaan ei voida kuitenkaan pitää välttämättömänä sitä, että toimilupa vaadittiin siinä tarkoituksessa, että yhtiötä suojattaisiin. Ranska on voinut käyttää ensimmäisen pääomadirektiivin 3 artiklan 2 kohdassa ja liitteen I luettelossa C tarkoitettua poikkeusmahdollisuutta, jonka mukaan jäsenvaltioilla oli oikeus pitää voimassa tiettyihin pääomanliikkeisiin, joihin kuuluivat muun muassa kiinnelainat, liittyviä rajoituksia.

11. Ranskan hallitus esittää, että palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia määräyksiä on tulkittava siten, että Ranskan lainsäädännön kaltainen kansallinen lainsäädäntö ei ollut tämän asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana näiden määräysten vastainen, koska luotonsaajaa on suojattava myös kiinnelainan myöntämisen yhteydessä ja koska kyseisenä ajankohtana kotivaltio ei taannut tälle tätä suojaa. Ranskan hallitus on esittänyt suullisessa käsittelyssä, että sivuliikkeen perustaminen Ranskaan ei ollut edellytys sille, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut luottolaitos sai harjoittaa luottolaitostoimintaa Ranskassa. Ranska on käyttänyt asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana ensimmäisen pääomadirektiivin 3 artiklan 2 kohdassa ja liitteen I luettelossa C tarkoitettua poikkeusmahdollisuutta siten, että se oli pitänyt voimassa rajoitukset muun muassa kiinnelainojen osalta; tämän takia palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia sääntöjä ei voitu soveltaa 61 artiklan 2 kohdan perusteella voimassa olleiden rajoitusten osalta.

12. Komission ja Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat määräykset eivät estä vaatimasta toimilupaa palvelujen vastaanottajavaltiossa, jos vaatimusta sovelletaan erotuksetta kyseiseen jäsenvaltioon ja muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin ja jos on olemassa sellainen peruste, jonka vuoksi toimilupaa koskeva vaatimus on perusteltu ja jota ei ole otettu huomioon jo kotivaltion säännöksillä, ja jos samaa päämäärää ei ole mahdollista saavuttaa vähemmän rajoittavilla keinoilla. Komissio on lisäksi lausunut suullisessa käsittelyssä, että sen arkistosta käy ilmi, että Ranskan tasavalta on tietyiltä osin käyttänyt ensimmäisen pääomadirektiivin 3 artiklan 2 kohdassa ja liitteen I luettelossa C tarkoitettua poikkeusmahdollisuutta, jonka mukaan jäsenvaltioilla oli oikeus pitää yllä tiettyjä pääomanliikkeiden, joihin kuuluvat kiinnelainat, rajoituksia, joten kiinnelainoihin liittyvät pääomanliikkeet eivät olleet Ranskassa kokonaan vapautettuja.

Kannanotto

13. Se, että pankki myöntää lainan toisessa jäsenvaltiossa olevalle luotonsaajalle, on katsottava pääomien liikkuvuuteen liittyväksi palvelun tarjoamiseksi. Perustamissopimuksen 61 artiklan 2 kohdan mukaan pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankkipalvelut vapautetaan asteittain yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa. Pääomien liikkuvuuden rajoitukset eivät nimittäin poistu suoraan perustamissopimuksen 67 artiklan, vaan neuvoston 69 artiklan nojalla antamien direktiivien perusteella. [5]

5 — Ks. asia 203/80, Casati, tuomio 11.11.1981 (Kok. 1981, s. 2595, 8—13 kohta).

14. Perustamissopimuksen palveluja koskevia määräyksiä sovelletaan siten pääomien liikkuvuuteen liittyviin pankkipalveluihin ainoastaan siltä osin kuin kyseessä olevia pääomanliikkeitä on vapautettu; katso asiassa C-484/93, Svensson ja Gustavsson, 14.11.1995 annetun tuomion [6] 11 kohta. Asiassa oli kysymys sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa, jonka mukaan asunnon hankkimiseksi otetun lainan korkojen maksamiseen annettiin valtion tukea ainoastaan, jos laina oli otettu kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneesta luottolaitoksesta. Yhteisöjen tuomioistuin tutki ensiksi, olivatko kysymyksessä olevat pääomanliikkeet — kiinnelainat — vapautettuja. Koska näin oli asian kannalta merkityksellisenä aikana, yhteisöjen tuomioistuin sovelsi sekä palveluja (59 artikla) että pääomaa (67 artikla) koskevia perustamissopimuksen määräyksiä kyseessä oleviin kiinnelainojen korkoja varten maksettavaa tukea koskeviin oikeussääntöihin.

15. Esillä olevan asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana yhteisössä ei ollut muuta lainsäädäntöä pääomanliikkeiden vapauttamisesta kuin ensimmäinen pääomadirektiivi. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa vapautetaan liitteen I luettelossa C mainitut pääomanliikkeet siten, että jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus myöntää niihin tarvittavat valuutanvaihtoluvat. Ryhmä "sellaisten keskipitkien ja pitkäaikaisten lainojen ja luottojen myöntäminen ja takaisinmaksu, jotka eivät liity liiketoimien tai palveluiden tarjoamiseen" on mainittu liitteen I luettelossa C, ja 3 artikla koskee siten niitä. Liitteessä II olevan VIII A kohdan mukaan tähän ryhmään kuuluvat muun muassa rahalaitosten myöntämät keskipitkät ja pitkäaikaiset (eli vuotta pidemmät) lainat ja luotot. Näin ollen on lähdettävä siitä, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdasta johtuva pääomanliikkeiden vapauttaminen koskee pankkien myöntämiä keskipitkiä ja pitkäaikaisia lainoja, kiinnelainat mukaan lukien. Perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevaa 59 artiklaa sovelletaan siten sellaisen lainan myöntämiseen perustamissopimuksen 61 artiklan 2 kohdan perusteella.

16. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan ainoastaan perustamissopimuksen 59 artiklan ja 61 artiklan 2 kohdan säännöjä, joten voitaisiin katsoa, ettei ole tarpeellista ottaa kantaa siihen, olisiko tosiseikastoa arvioitava myös perustamissopimuksen pääoman liikkuvuutta koskevan 67 artiklan perusteella. Edellä mainitussa asiassa Svensson ja Gustavsson yhteisöjen tuomioistuin viittasi sekä 59 artiklaan että 67 artiklaan — joka oli mainittu ennakkoratkaisukysymyksessä kyseisessä asiassa — ja tulkitsi molempia määräyksiä samalla tavalla. Näiden määräysten rinnakkainen esittäminen tuntuu sopivalta etenkin siksi, että 61 artiklan 2 kohdan mukaan tällaiset palvelut on vapautettava "yhdessä" asteittaisen pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ainoastaan palvelujen tarjoamisen vapautta koskeviin määräyksiin, minusta olisi johdonmukaisinta,

6 — Kok. 1995, s. I-3955.

että yhteisöjen tuomioistuin soveltaa myös tässä asiassa annettavassa tuomiossa pääoman liikkuvuutta koskevia määräyksiä.

17. Tämän asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana kyseisiä palveluita koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ei ollut vielä lähennetty; jos näin olisi, kyseistä tosiseikastoa olisi arvioitava näiden säännösten eikä 59 artiklan ja 67 artiklan yleisten määräysten perusteella, jotka koskevat pääomien liikkuvuuteen liittyvien palvelujen tarjoamisen vapautta. Yhdenmukaistaminen tapahtui vasta toisen pääomadirektiivin täytäntöönpanolla huomattavasti kyseisen asian kannalta merkityksellisen ajanjakson jälkeen.

18. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut 25.7.1991 antamassaan tuomiossa [7] 59 artiklan sisältämän palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittamista koskevan kiellon tarkemmasta sisällöstä seuraavasti:

"perustamissopimuksen 59 artiklassa ei ainoastaan kielletä syrjimästä palvelujen tarjoajaa —— hänen kansalaisuutensa perusteella, vaan [siinä] edellytetään myös kaikkien rajoitusten poistamista, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta sekä kyseisen jäsenvaltion omiin palvelujen tarjoajiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin tarjoajiin, jos näillä rajoituksilla estetään toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen, siellä vastaavanlaisia palveluja lainmukaisesti tarjoavan henkilön toiminta tai haitataan sitä".

19. Ranskan lainsäädännössä säädetyn kaltainen luottolaitostoiminnan harjoittamiseen vaadittava toimilupa on mielestäni omiaan estämään toiseen jäsenvaltioon lainmukaisesti sijoittautuneen luottolaitoksen lainan myöntämistä Ranskassa olevalle luotonsaajalle tai vaikeuttamaan sitä. Ranskan säännöksen kaltaisen kansallisen säännöksen täytyy siten mielestäni katsoa rajoittavan pääoman liikkuvuuteen liittyvien palvelujen tarjoamisen vapautta [8].

20. Tämä ei kuitenkaan tarkoita samalla sitä, että Ranskan lainsäädännön kaltainen säännös olisi perustamissopimuksen kanssa yhteensopimaton. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä [9] on nimittäin todettu seuraavasti:

"Tiettyjen palvelujen tarjoamista koskevan erityisen luonteen takia palvelujen tarjoajalle asetettujen erityisten vaatimusten, jotka ovat perusteltuja tämäntyyppistä toimintaa koskevien säännösten perusteella, ei voida katsoa olevan perustamissopimuksen kanssa yhteensopimattomia. Kuitenkin palvelujen tarjoamisen vapautta perustamissopimuksen perus-

7 — Asia C-76/90, Säger, tuomio 25.7.1991 (Kok. 1991, s. I-4221).

8 — Vrt. tältä osin asia 33/74, Van Binsbergen, tuomio 3.12.1974 (Kok. 1974, s. 1299).

9 — Asia 279/80, Webb, tuomio 17.12.1981 (Kok. 1981, s. 3305, 17 kohta).

periaatteena voidaan rajoittaa ainoastaan sellaisilla yleistä etua koskevilla vaatimuksilla, joita sovelletaan kaikkiin henkilöihin tai yrityksiin, jotka harjoittavat toimintaa kyseisen jäsenvaltion alueella, silloin kun tätä etua ei ole jo turvattu säännöksillä, joita palvelun tarjoajaan sovelletaan tämän sijoittautumisjäsenvaltiossa.

— —

Sellainen vaatimus [luvan, toimiluvan vaatiminen] ylittäisi kuitenkin tavoitellun päämäärän, jos luvan myöntämisen edellytyksenä olevista vaatimuksista seuraisi pelkästään, että sijoittautumisvaltiossa vaaditut todistukset ja vakuudet vaaditaan toiseen kertaan. Palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen noudattaminen edellyttää toisaalta, että palvelujen vastaanottajajäsenvaltio ei lupahakemuksia tutkiessaan ja lupia myöntäessään tee eroa kansalaisuuden tai palvelujen tarjoajan sijoittautumispaikan perusteella, ja toisaalta, että se ottaa huomioon ne todistukset ja vakuudet, jotka palvelujen tarjoaja jo on esittänyt toiminnan harjoittamista varten sijoittautumisjäsenvaltiossaan." [10]

21. Yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut tämän perusperiaatteen useassa vakuutusalaa koskevassa tuomiossa [11] (jäljempänä vakuutustuomiot). Näissä tuomioissa todetaan seuraavasti:

"Tiettyjen palvelujen tarjoamista koskevan erityisen luonteen takia palvelujen tarjoajalle asetettujen erityisten vaatimusten, jotka ovat perusteltuja tämäntyyppistä toimintaa koskevien säännösten perusteella, ei voida katsoa olevan perustamissopimuksen kanssa yhteensopimattomia. Kuitenkin palvelujen tarjoamisen vapautta perustamissopimuksen perusperiaatteena voidaan rajoittaa ainoastaan sellaisella yleistä etua koskevalla lainsäädännöllä, jota sovelletaan kaikkiin henkilöihin tai yrityksiin, jotka harjoittavat toimintaa vastaanottajajäsenvaltion alueella, silloin kun tätä etua ei ole jo turvattu säännöksillä, joita palvelun tarjoajaan sovelletaan tämän sijoittautumisjäsenvaltiossa. Lisäksi näiden edellytysten on oltava objektiivisesti välttämättömiä ammattitoimintaa koskevien säännösten noudattamisen takaamiseksi ja niiden etujen suojaamisen varmistamiseksi, joita näillä säännöksillä pyritään turvaamaan."

22. Kuluttajansuoja, johon Ranskan hallitus on vedonnut, voidaan epäilemättä katsoa painavaksi seikaksi, ja sen perusteella voidaan yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jossain määrin rajoittaa palvelujen tarjoamisen vapautta. [12] Kuluttaja määritellään tavallisesti luonnolliseksi henkilöksi, jonka suorittaman toimen ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeinonsa tai

10 — Ks. em. asia Webb, tuomion 20 kohta.

11 — Asia 205/84, komissio v. Saksa, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3755, 27 kohta); asia C-252/83, komissio v. Tanska, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3713); asia 220/83, komissio v. Ranska, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3663) ja asia 206/84, komissio v. Irlanti, tuomio 4.12.1986 (Kok. 1986, s. 3817).

12 — Ks mm. asia C-275/92, Schindler, tuomio 24.3.1994 (Kok. 1994, s. I-1039, 58 kohta).

ammattinsa harjoittamiseen. [13] Jäsenvaltioiden oikeus rajoittaa pääomien liikkuvuuteen liittyvien palvelujen tarjoamisen vapautta heikomman sopimuspuolen suojaamiseksi ei voi rajoittua tämän ahtaan määritelmän soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin, vaan rajoituksiin on voitava vedota myös muiden henkilöiden hyväksi, joihin luotonsaajina sovellettavat sopimusehdot ovat kohtuuttomia.

23. Parodi ei ole luonnollinen henkilö vaan kiinteistöyhtiö, jonka oikeusasemasta asiakirja-aineistosta ei käy ilmi enempää. Ranskan hallitus on selvittänyt suullisessa käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimelle, että Ranskassa on olemassa monia erilaisia kiinteistöyhtiömuotoja ja on esimerkiksi mahdollista, että perhe perustaa sellaisen yhtiön tämän perheen perheenjäsenten asunnon rakentamista varten. Tällaista perheyritystä johtavat henkilöt eivät käsittääkseni välttämättä eroa tavallisesta kuluttajasta, eikä heillä siten välttämättä ole luottoehtojen kokonaisarviointiin tarvittavaa tietämystä.

13 — Ks. tältä osin kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY 1 artiklan 2 kohdan a alakohta, sellaisena kuin se on muutettuna kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY muuttamisesta 22 päivänä helmikuuta 1990 annetulla neuvoston direktiivillä 90/88/ETY (EYVL L 61, s. 14). Direktiivillä ei myöskään estetä jäsenvaltioita soveltamasta direktiivin säännöksiä myös muihin kuin kuluttajiin.

24. Yhteisöjen tuomioistuimella on ainoastaan vähän tietoa siitä, mikä Ranskan lainsäädännön sisältämän toimilupavaatimuksen tarkempi tavoite on ja minkälaista käytäntöä toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden pankkien suhteen. Haluan kuitenkin huomauttaa, että pankkitoiminnan harjoittamiseen vaadittavaa toimilupaa koskeva Ranskan lainsäädäntö ei näytä suoraan sisältävän erityisiä kuluttajia ja luotonsaajia suojaavia säännöksiä, vaan pikemminkin siinä on kyse niin sanotuista pankin toiminnan vakautta koskevista säännöistä, joiden tarkoituksena on turvata pankkien vakavaraisuus säästäjien kannalta. Täytyy voida olettaa myös, että Alankomaiden toimivaltaiset viranomaiset ovat ottaneet nämä näkökohdat huomioon myöntäessään Barylle toimiluvan pankkitoiminnan harjoittamista varten kyseissä valtiossa.

25. Vaikkakin käytettävissä olevan vähäisen tiedon perusteella voidaan siten nähdä viitteitä ainoastaan siihen suuntaan, että Ranskan lainsäädännön toimilupavaatimus on perustamissopimuksen 59 ja 67 artiklan vastainen, katson, että kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi on jätettävä sen tutkiminen, onko esillä olevassa tilanteessa olemassa sellaisia pakottavia syitä, joiden perusteella Ranskan hallitus sai Parodin suojaamiseksi yhteisön oikeuden mukaan vaatia, että Barylla oli toimilupa pankkitoiminnan harjoittamiseen Ranskassa, jotta se sai myöntää Parodille kiinnelainan, ja lisäksi kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, missä määrin Ranskan lainsäädännön mukainen valvonta tulee varmistetuksi jo Alankomaiden lainsäädännön mukaisella valvonnalla. Olen sen takia sitä mieltä, että annettavan vastauksen

olisi oltava komission ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotuksen mukainen.

26. Ranskan hallitus on esittänyt suullisessa käsittelyssä, että Ranskan tasavalta on käyttänyt asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana ensimmäisen pääomadirektiivin 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua poikkeusmahdollisuutta ja pitänyt voimassa valuutanvaihtorajoituksia 50 miljoonan FRF suuruisten valuuttamääräisten lainojen osalta. Komissio on vahvistanut, että myös sen arkistojen mukaan näyttää siltä, että Ranska on käyttänyt hyväkseen valuutanvaihtorajoituksien voimassa pitämistä koskevaa mahdollisuutta.

Siltä osin kuin Ranska on laillisesti pitänyt voimassa tiettyjä valuuttaliikkeiden rajoituksia, edellä esitetystä perustamissopimuksen 61 artiklan 2 kohdan tulkinnasta seuraa, että Ranskan toimilupavaatimus ei ole mitenkään ristiriidassa perustamissopimuksen pääomanliikkeisiin liittyvän pankkipalvelujen tarjoamisen vapauden kanssa (ks. asia 267/86, Van Eycke, tuomio 21.9.1988) [14].

Sillä, että otettaisiin huomioon Ranskan hallituksen esittämät tiedot valuuttarajoitusten määrästä, ei olisi merkitystä tämän asian ratkaisemisen kannalta, koska kyseessä olevan luoton määrä oli paljon alhaisempi. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuimen on kuitenkin jätettävä kansalliselle tuomioistuimelle siihen kysymykseen vastaaminen, missä määrin laillista on se, että Ranskan hallitus on pitänyt voimassa valuutanvaihtorajoituksia ensimmäisen pääomadirektiivin 3 artiklan 2 kohdan nojalla. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole ollut mahdollisuutta tutkia asian kannalta merkityksellisiä säännöksiä ja asiakirjoja, joita ei ole esitetty yhteisöjen tuomioistuimelle, ja tosiasiassa tältä osin on kyse kansallisen oikeuden tulkitsemisesta ja konkreettisesta lainsoveltamisesta.

Ratkaisuehdotus

27. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymykseen seuraavalla tavalla:

ETY:n perustamissopimuksen 61 artiklan 2 kohtaa tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 11 päivänä toukokuuta 1960 annetun

14 — Kok. 1988, s. 4769.

ensimmäisen neuvoston direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta annetun ensimmäisen direktiivin täydentämisestä ja muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1962 annetulla toisella neuvoston direktiivillä, 3 artiklan 1 kohdan ja liitteen I luettelon C kanssa on tulkittava siten, että ennen kuin luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta ja direktiivin 77/780/ETY muuttamisesta 15 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/646/ETY tuli voimaan, perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia 59 ja 67 artiklaa sovelletaan, kun luottolaitokset myöntävät keskipitkiä tai pitkäaikaisia lainoja ja luottoja, mikäli kyseinen jäsenvaltio ei ollut ottanut käyttöön näihin lainoihin ja luottoihin liittyviä valuutanvaihtorajoituksia ensin mainitun direktiivin 3 artiklan 2 kohdan perusteella.

ETY:n perustamissopimuksen 59 ja 67 artiklan määräyksiä on tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä sellaista jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut pankki, jolla on tässä toisessa jäsenvaltiossa toimilupa pankkitoiminnan harjoittamiseen, voi myöntää sellaisen lainan ja luoton kyseisen valtion alueella asuville luotonsaajille ainoastaan, jos kyseinen pankki on ensin saanut toimiluvan luottolaitostoiminnan harjoittamiseen ensiksi mainitun jäsenvaltion alueella,

— ellei toimilupaa vaadita kaikilta niiltä henkilöiltä tai yhtiöiltä, jotka harjoittavat tällaista toimintaa palvelun vastaanottajajäsenvaltion alueella;

— ellei se ole perusteltavissa yleiseen etuun liittyvillä syillä, joita ei ole jo otettu huomioon säännöksillä, joita palvelun tarjoajaan sovelletaan tämän sijoittautumisjäsenvaltiossa; ja

— ellei se ole objektiivisesti välttämätön kyseisellä alalla sovellettavien sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi ja niiden etujen suojelemiseksi, joita näillä säännöillä pyritään turvaamaan, edellyttäen ettei samaa tulosta voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla säännöksillä.